

Allochtonenprognose 2004–2050: belangrijkste uitkomsten

Maarten Alders

Dit artikel beschrijft de belangrijkste uitkomsten van de nieuwe allochtonenprognose 2004–2050 van het CBS. Het aantal niet-westerse allochtonen zal in 2010 ruim 1,8 miljoen zijn, 160 duizend meer dan in 2004. Deze toename is kleiner dan die in afgelopen jaren, vanwege het sterk teruggelopen migratiesaldo. Op lange termijn neemt het aantal niet-westerse allochtonen toe, tot 2,8 miljoen in 2050. Het aantal westerse allochtonen zal in dat jaar 2,2 miljoen bedragen en het aantal autochtonen 11,9 miljoen.

Onder de niet-westerse allochtonen zijn het vooral de Aziaten die sterk in aantal toenemen. Tot 2010 zal hun aantal met 46 duizend toenemen, tot 341 duizend. Op lange termijn zal ruim een verdubbeling plaatsvinden. Ook het aantal in Nederland wonende EU-burgers groeit sterk. Nu wonen hier nog 820 duizend niet-Nederlandse EU-burgers. In 2050 zullen het er 1,5 miljoen zijn.

1. Inleiding

De allochtonenprognose is een verbijzondering van de bevolkingsprognose die eveneens in deze aflevering van *Bevolkingstrends* wordt gepubliceerd (De Jong, 2005a; 2005b). De allochtonenprognose is vooral gebaseerd op veronderstellingen over de toekomstige ontwikkelingen van de migratie van allochtonen en van het gemiddeld aantal kinderen dat allochtone vrouwen krijgen. Deze veronderstellingen leiden tot de prognose van de aantallen allochtonen in de komende decennia. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar leeftijd, geslacht, herkomstgroepering en generatie (zie ook kader *Allochtonen naar herkomstgroepering*). De allochtonenprognose onderscheidt de volgende herkomstgroeperingen:

Niet-westerse allochtonen

- Turkije
- Marokko
- Suriname
- Nederlandse Antillen en Aruba
- Afrika (exclusief Marokko)
- Azië (exclusief Indonesië en Japan)
- Latijns-Amerika (exclusief Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba).

Aan de totstandkoming van de allochtonenprognose is meegewerkt door Maarten Alders, Joop de Beer, Rob Broekman, Andries de Jong, Han Nicolaas en Arno Sprangers. De belangrijkste uitkomsten zijn als bijlage opgenomen. Uitgebreider cijfermateriaal is opgenomen in *StatLine* (www.cbs.nl).

Westerse allochtonen

- Indonesië (inclusief voormalig Nederlands-Indië)
- Europese Unie (24 landen; exclusief Nederland)
- overige Europese landen
- overige (niet-Europese) landen (Noord-Amerika, Oceanië en Japan).

De allochtonenprognose geeft verder informatie over de omvang en samenstelling van de autochtone bevolking.

Waar in de tekst over Afrika wordt gesproken, wordt steeds Afrika exclusief Marokko bedoeld. Met Azië wordt steeds bedoeld Azië exclusief Indonesië en Japan, en met Latijns-Amerika steeds Latijns-Amerika exclusief Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba.

Allochtonen naar herkomstgroepering

Het CBS rekent een persoon tot de allochtonen als ten minste één van diens ouders in het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie) en personen die in Nederland zijn geboren (de tweede generatie). De herkomstgroepering wordt bepaald aan de hand van het geboorteland van de persoon zelf (eerste generatie) of dat van de moeder (tweede generatie), tenzij (in het geval van de tweede generatie) de moeder in Nederland is geboren. In dat geval is gerubriceerd naar het geboorteland van de vader. Onderscheid wordt gemaakt tussen westerse en niet-westerse allochtonen. Tot de categorie 'niet-westerse allochtonen' behoren allochtonen uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika en Azië, met uitzondering van Indonesië en Japan. Op grond van hun sociaal-economische en -culturele positie worden allochtonen uit deze twee landen tot de westerse allochtonen gerekend. Het gaat hierbij vooral om personen die in voormalig Nederlands-Indië zijn geboren en om werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin. Tot de categorie 'westerse allochtonen' behoren allochtonen uit alle landen in Europa (met uitzondering van Turkije), Noord-Amerika, Oceanië, Japan en Indonesië (inclusief het voormalig Nederlands-Indië).

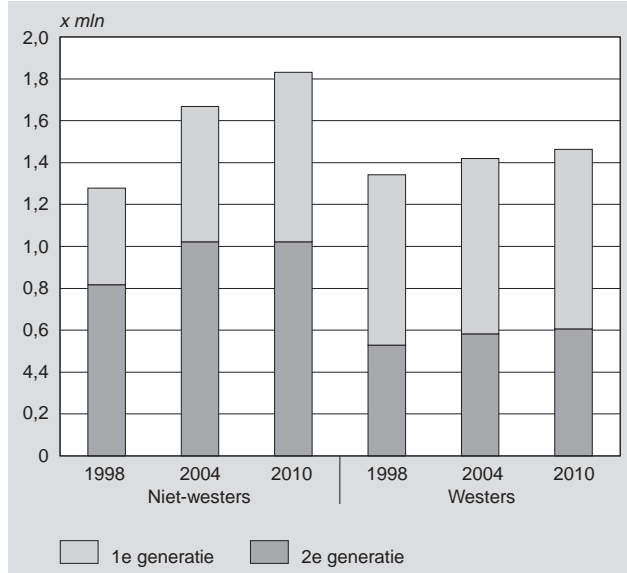
Autochtonen zijn personen van wie beide ouders in Nederland zijn geboren, ongeacht het land waar ze zelf zijn geboren.

2. Aantal allochtonen groeit, aantal autochtonen krimpt

Op dit moment wonen er bijna 1,7 miljoen niet-westerse allochtonen in Nederland. In 2010 zullen het er ruim 1,8 zijn, 160 duizend meer (*grafiek 1*). Deze toename in een periode van zes jaar is beduidend kleiner dan die in de periode 1998–2004, toen het aantal niet-westerse allochtonen nog

met bijna 400 duizend toename. Het aantal westerse allochtonen bedraagt op dit moment ruim 1,4 miljoen. Deze groep groeit, evenals in de afgelopen jaren, minder snel dan de niet-westerse bevolking. In 2010 zal het aantal niet-westerse allochtonen bijna 1,5 miljoen bedragen, slechts 43 duizend meer dan het huidige aantal. De afnemende groei van het aantal allochtonen heeft vooral te maken met de, ten opzichte van enkele jaren geleden, lagere immigratie en hogere emigratie in de komende jaren.

1. Aantal niet-westerse en westerse allochtonen in 1998, 2004 en 2010

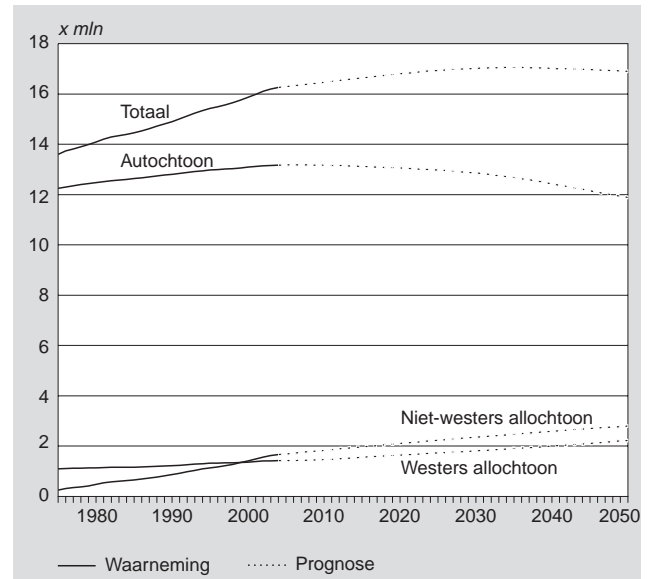

Terwijl het aantal allochtonen de komende jaren zal toenemen, staat de autochtone bevolking op het punt te gaan krimpen. De autochtone bevolking is de afgelopen jaren maar langzaam in omvang toegenomen. Vanaf 2007 wordt voor de autochtonen zelfs een daling verwacht (*grafiek 2*). De toename van het aantal niet-westerse allochtonen is een belangrijke motor achter de groei van de totale bevolking van Nederland. De totale bevolking groeit tot 2010 met ongeveer 200 duizend personen. Bijna 80 procent hiervan komt door de toename van het aantal niet-westerse allochtonen, 20 procent door westerse allochtonen. Het aantal autochtonen in 2010 is vrijwel gelijk aan het huidige aantal.

Ondanks de rem op de groei, zal ook na 2010 het aantal allochtonen toenemen. Op de lange termijn groeit de niet-westerse bevolking tot 2,8 miljoen halverwege deze eeuw, 1,1 miljoen meer dan nu (*grafiek 2*). Het aandeel niet-westerse allochtonen in de totale bevolking zal hiermee toenemen van 10 naar 17 procent. Het aantal westerse allochtonen stijgt geleidelijk naar 2,2 miljoen, 13 procent van de totale bevolking.

De autochtone bevolking zal, als gezegd, vanaf 2007 in omvang afnemen. Door de vergrijzing zal het jaarlijks aantal sterfgevallen steeds verder toenemen. De autochtone bevolking krimpt hierdoor van 13,2 miljoen in 2004 tot 11,9 miljoen in 2050.

2. Aantal autochtonen en allochtonen, 1975–2050

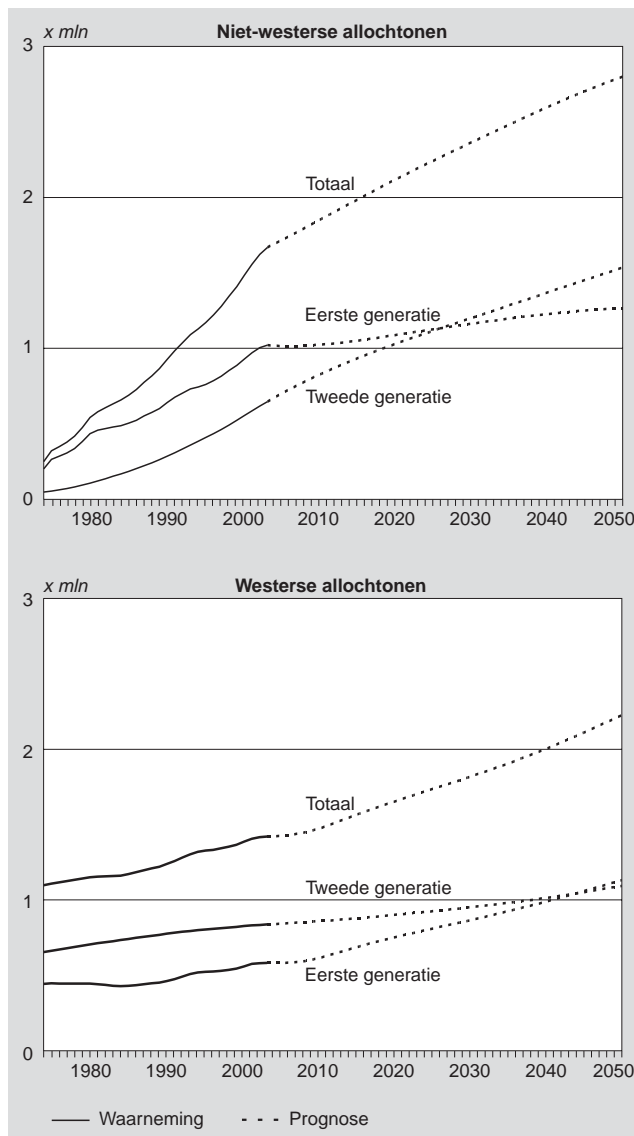
De verwachte toename van de niet-westers allochtone bevolking betreft vooral de tweede generatie. Deze generatie neemt toe door geboorte uit de eerste generatie; de eerste generatie neemt toe door immigratie. De niet-westerse tweede generatie zal toenemen van bijna 650 duizend in 2004 naar ruim 800 duizend in 2010. Deze toename betreft kinderen die worden geboren uit een niet-westerse moeder van de eerste generatie en/of een niet-westerse vader van de eerste generatie. De groei van de tweede generatie hangt samen met de groei van de niet-westerse eerste generatie in de afgelopen jaren. Daar komt bij dat steeds meer vrouwen van de eerste generatie op de leeftijd komen dat ze kinderen krijgen.

De omvang van de niet-westerse eerste generatie (iets meer dan een miljoen) zal de komende jaren vrijwel gelijk blijven. De afgelopen jaren is de immigratie sterk gedaald, en ook de komende jaren zal het migratiesaldo voor deze groep zo laag zijn dat het nauwelijks de sterfte in deze bevolkingsgroep kan compenseren. Het aantal sterfgevallen in deze groep is relatief laag, omdat het een jonge bevolkingsgroep betreft.

Ook op langere termijn wordt verwacht dat de niet-westerse tweede generatie sneller groeit dan de eerste generatie. Hoewel de eerste generatie gemiddeld steeds ouder wordt en zich dus niet meer in de vruchtbare levensfase bevindt, en hoewel wordt verwacht dat veel groepen niet-westerse vrouwen gemiddeld steeds minder kinderen zullen krijgen (zie paragraaf 5), zal de tweede generatie vanaf ongeveer 2025 een grotere omvang hebben dan de eerste generatie (*grafiek 3*).

Zowel de eerste als de tweede generatie westerse allochtonen zal tot 2010 maar nauwelijks in omvang toenemen. De eerste generatie neemt vanwege een laag migratiesaldo nauwelijks toe. Ook de westerse tweede generatie zal, evenals in het verleden, maar weinig toenemen. Dit lage groeicijfer is een gevolg van het feit dat veel westerse migranten slechts tijdelijk in Nederland verblijven en hier geen gezin stichten. Daarnaast is de westerse tweede generatie een relatief oude bevolkingsgroep, omdat het de

3. Niet-westerse en westerse allochtonen naar generatie, 1975–2050

kinderen betreft van Nederlanders die vaak al vele decennia geleden met bijvoorbeeld een Belg of een Duitser trouwden. Na 2010 zal de westerse eerste generatie sneller in omvang toenemen. Door het verwachte aantrekken van de arbeidsmigratie zal de eerste generatie geleidelijk toenemen, tot ruim 1,1 miljoen personen op de lange termijn (grafiek 3). Hiermee zal de eerste generatie groter zijn dan de tweede generatie.

De verwachte toename van het aantal allochtonen is kleiner dan in de vorige allochtonenprognose werd aangenomen (Alders, 2003). Zo werd in de vorige prognose verwacht dat het aantal niet-westerse allochtonen zou toenemen tot bijna 3,5 miljoen in 2050. In de nieuwe prognose is dit aantal beduidend lager. Dit komt vooral doordat de veronderstellingen ten aanzien van de niet-westerse immigratie naar beneden zijn bijgesteld. In een artikel in een latere aflevering van *Bevolkingstrends* zal nader worden ingegaan op de achtergronden van deze bijstelling. Het verwachte aantal westerse allochtonen is in de nieuwe prognose vrijwel gelijk aan dat in de vorige prognose.

3. Sterke stijging aantal Aziaten

De toename van het aantal niet-westerse allochtonen tot 2010 doet zich voor bij de meeste onderscheiden groepen. Uitzondering vormt de groep Afrikanen (exclusief Marokkanen), die tussen 2004 en 2010 krimpt van 195 duizend naar 192 duizend personen (grafiek 4). Hierbij wordt opgetekend dat de tweede generatie met 18 duizend personen toeneemt, terwijl de eerste generatie met 21 duizend afneemt (staat). De eerste generatie neemt in omvang af omdat deze groep een vertrekoverschot kent. Alleen al in 2004 zijn naar verwachting ruim 4 duizend meer Afrikanen vertrokken dan er zijn binnengekomen. Ook voor de komende jaren wordt een vertrekoverschot verwacht, vooral omdat het aantal asielmigranten naar verwachting niet opnieuw zal toenemen. De migratie vanuit Afrika werd in het verleden voor een belangrijk deel bepaald door asielmigratie. Verder zal het aantal emigranten naar verwachting hoog blijven.

In 2004 bestond twee derde van de niet-westerse allochtonen uit Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen en Arubanen. Turken vormden in dat jaar met 352 duizend personen de grootste groep niet-westerse allochtonen (grafiek 4). Vooral door de toename van de tweede generatie neemt het aantal Turken tot 2010 toe tot 389 duizend. De tweede groep naar grootte, de Surinamers, neemt minder snel in omvang toe. Enerzijds komen er per saldo minder Surinamers dan Turken naar Nederland. Anderzijds krijgen Surinaamse vrouwen gemiddeld minder kinderen dan Turkse vrouwen.

Marokkanen nemen van de vier groepen het snelst in aantal toe. Dit komt doordat Marokkaanse vrouwen van de onderscheiden groepen gemiddeld de meeste kinderen krijgen. In 2010 zullen er 352 duizend Marokkanen in Nederland wonen, 46 duizend meer dan op dit moment.

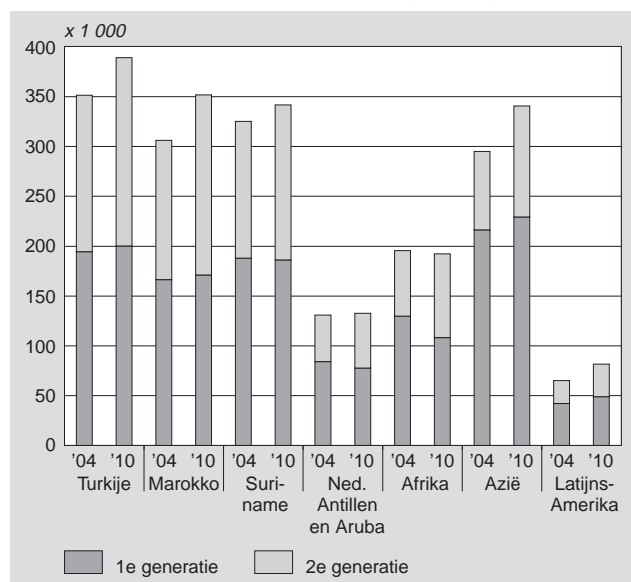
Het aantal Antillianen en Arubanen in Nederland neemt tot 2010 maar nauwelijks toe. De laatste jaren is het aantal immigranten vanaf de eilanden fors gedaald, terwijl het aantal emigranten is gestegen. Hierdoor is een vertrekoverschot ontstaan dat ook de komende jaren zal aanhouden.

Zowel de eerste als de tweede generatie van de Aziatische bevolkingsgroep in Nederland groeit snel. De eerste generatie neemt toe omdat voor de komende jaren een positief migratiesaldo wordt verwacht van bijna 3 duizend per jaar. De tweede generatie groeit snel, van 78 duizend in 2004 tot 111 duizend in 2010. Het gaat hier vooral om kinderen van de grote groep Aziatische migranten die de afgelopen jaren naar Nederland zijn gekomen.

Latijns-Amerikaanse allochtonen blijven de kleinste onderscheiden groep niet-westerse allochtonen. In 2010 zal deze groep uit 82 duizend personen bestaan, waaronder 48 duizend vrouwen. Veel van deze vrouwen zijn gehuwd met een autochtone man.

Ook na 2010 zullen de onderscheiden groepen allochtonen in omvang blijven toenemen. Dit geldt in het bijzonder voor de groep Aziaten. Verwacht wordt dat de eerste generatie zal blijven toenemen doordat in toenemende mate arbeidsmigranten uit Aziatische landen naar Nederland zullen komen. Als gevolg hiervan zal ook de tweede generatie blijven toenemen. In 2050 zullen er 720 duizend Aziaten in Nederland wonen (staat). Zij vormen dan de grootste onderscheiden groep.

4. Niet-westerse allochtonen naar herkomstsgroepering, 2004 en 2010

De toename van de groepen Turken, Marokkanen en Surinamers wordt hoofdzakelijk bepaald door de tweede generatie. De eerste generatie van deze groepen zal over twintig tot dertig jaar in omvang gaan afnemen. De immigratie van deze groepen zal dan onvoldoende zijn om de vergrijzing, en de daarmee gepaard gaande sterfte, binnen deze groepen te compenseren. De groep Afrikanen zal na een aanvankelijke daling tot 2010 weer toenemen, opnieuw door de groei van de tweede generatie.

4. Aantal EU-burgers neemt fors toe

Op 1 januari 2004 woonden er 820 duizend niet-Nederlandse EU-burgers in Nederland, inclusief personen afkomstig uit de tien landen die op 1 mei 2004 tot de Europese Unie zijn toegetreden. Bijna de helft van deze groep bestaat uit Duitsers. Van de 389 duizend Duitsers behoren er 287 duizend tot de tweede generatie. Ruim 90 procent van hen heeft één in Duitsland en één in Nederland geboren ouder.

De immigratie vanuit de EU is de laatste jaren gedaald, en de emigratie gestegen. In 2004 zullen zich per saldo nog geen 4 duizend EU-burgers in Nederland vestigen. In 2010 zal dit aantal zijn toegenomen tot bijna 12 duizend. Het is vooral door dit positieve migratiesaldo dat het aantal allochtonen uit de EU de komende jaren toeneemt, tot 847 duizend in 2010 (*grafiek 5*). Deze toename betreft vooral de eerste generatie.

Na 2010 zal de groep EU-burgers in Nederland fors groeien. Het vestigingsoverschot zal naar verwachting oplopen tot ruim 20 duizend per jaar halverwege deze eeuw. Er zullen dan 1,5 miljoen EU-burgers in Nederland wonen (staat).

Het aantal allochtonen uit de overige Europese landen zal naar verhouding sterk toenemen, van 132 duizend in 2004 tot 157 duizend in 2010.

De Indonesische bevolking (vooral personen uit voormalig Nederlands-Indië en hun kinderen) is de enige onderscheiden groep die op dit moment al in omvang afneemt. In 2010 zullen er nog 380 duizend van hen in Nederland wonen, tegen bijna 400 duizend in 2004. Deze krimp heeft te

Staat
Aantal niet-westerse en westerse allochtonen op 1 januari

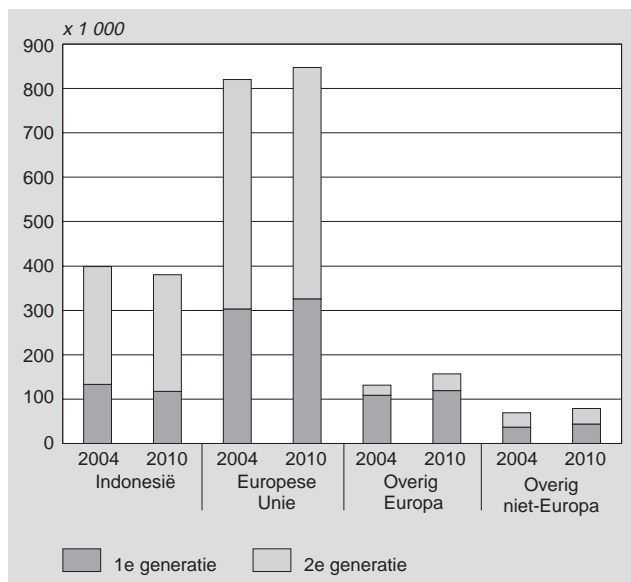
		2004	2010	2030	2050
		x 1 000			
Niet-westers	1e generatie	1 021	1 021	1 160	1 266
	2e generatie	647	809	1 194	1 534
	totaal	1 668	1 831	2 354	2 800
Westers	1e generatie	582	606	862	1 132
	2e generatie	838	857	950	1 094
	totaal	1 420	1 463	1 812	2 226
Turkije	1e generatie	194	200	220	205
	2e generatie	157	189	259	309
	totaal	352	389	479	514
Marokko	1e generatie	166	171	183	175
	2e generatie	140	181	253	284
	totaal	306	352	436	460
Suriname	1e generatie	188	186	185	158
	2e generatie	137	156	189	209
	totaal	325	342	374	368
Ned. Antillen en Aruba	1e generatie	84	78	95	120
	2e generatie	47	55	85	129
	totaal	131	132	181	249
Afrika	1e generatie	130	108	103	133
	2e generatie	66	84	118	155
	totaal	195	192	221	289
Azië	1e generatie	217	229	303	381
	2e generatie	78	111	223	339
	totaal	295	341	525	720
Latijns-Amerika	1e generatie	42	49	71	93
	2e generatie	23	33	67	108
	totaal	65	82	138	201
Indonesië	1e generatie	134	118	78	54
	2e generatie	265	263	245	175
	totaal	399	380	323	229
EU (24 landen)	1e generatie	303	326	534	824
	2e generatie	517	522	561	710
	totaal	820	847	1 095	1 534
Overig Europa	1e generatie	109	119	168	187
	2e generatie	23	38	87	134
	totaal	132	157	255	321
Overig niet-Europa	1e generatie	37	44	82	66
	2e generatie	32	35	57	76
	totaal	69	79	139	142

maken met de gemiddeld hoge leeftijd van deze bevolkingsgroep.

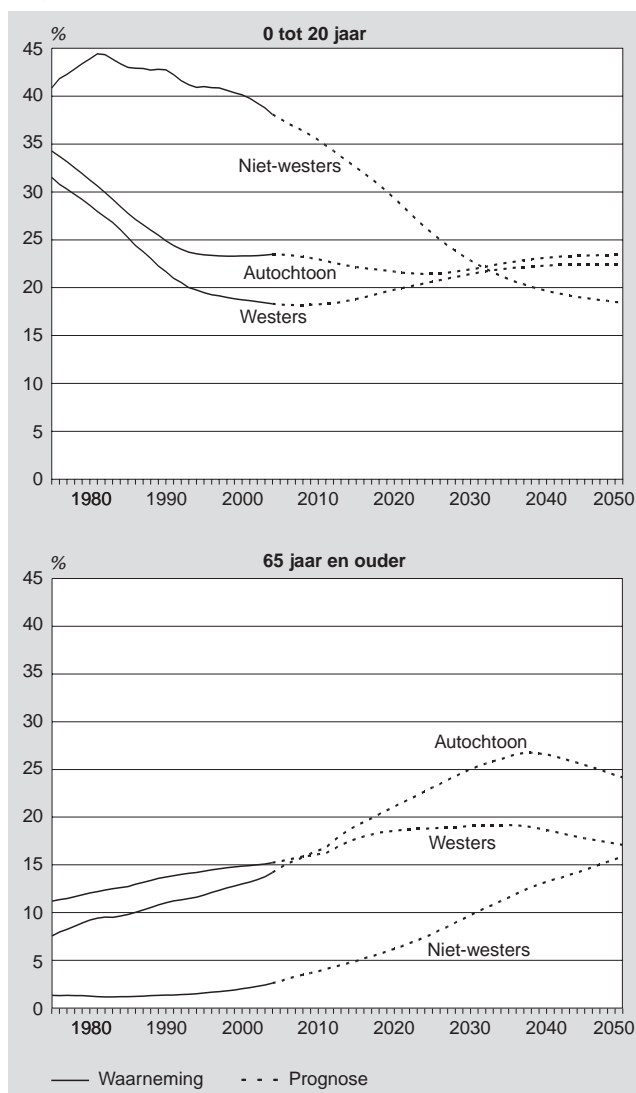
5. Allochtonen remmen de vergrijzing

Niet-westerse allochtonen vormen een jonge bevolkingsgroep. De toename van deze groep remt daarmee de vergrijzing van de totale bevolking enigszins af. Op dit moment is 38 procent van de niet-westerse allochtonen jonger dan 20 jaar (*grafiek 6*). Onder autochtonen en westerse allochtonen is het aandeel jongeren met respectievelijk 23 en 18 procent beduidend kleiner. Dit beeld is nog meer tekenend voor de niet-westerse tweede generatie, van wie ongeveer driekwart jonger dan 20 jaar is. Toch

5. Westerse allochtonen naar herkomstsgroepering, 2004 en 2010

6. Autochtonen en allochtonen naar leeftijd, als percentage van totale groep, 1975–2050

neemt ook de gemiddelde leeftijd van niet-westerse allochtonen steeds toe. Dit geldt in het bijzonder voor de tweede generatie. De oorzaak hiervan is dat de huidige tweede generatie uiteraard ouder wordt en de aanwas door geboorte minder sterk zal zijn dan in het recente verleden het geval was. De huidige generaties niet-westerse vrouwen krijgen gemiddeld minder kinderen dan eerdere generaties.

Het aandeel ouderen onder de niet-westerse allochtonen is nog zeer klein. In 2004 was minder dan 3 procent 65 jaar of ouder. Voor autochtonen ligt dit percentage op 15, en voor westerse allochtonen slechts iets daaronder. Het aandeel ouderen onder de niet-westerse allochtonen neemt maar zeer langzaam toe. In 2015 is nog steeds slechts 5 procent 65-plusser. Pas over enkele decennia zal deze bevolkingsgroep te maken krijgen met vergrijzing. In 2050 zal 16 procent 65 jaar of ouder zijn, een percentage dat vrijwel gelijk is aan het huidige percentage onder autochtonen.

Het aandeel 65-plussers onder westerse allochtonen zal, evenals in het verleden, ook de komende jaren – zij het op een iets lager niveau – gelijk opgaan met het aandeel 65-plussers onder autochtonen (grafiek 6). Vanaf 2010 zal het verschil echter toenemen. De westerse bevolking blijft dan iets jonger dan de autochtone bevolking. Dit komt vooral doordat de westerse bevolking door migratie voortdurend instroom ondervindt van (veelal jonge) arbeidsmigranten, terwijl migranten die al enige tijd in Nederland wonen, weer terugkeren.

Door de gemiddeld jonge leeftijd van vooral niet-westerse allochtonen heeft de groei van de allochtone bevolking een remmende werking op de vergrijzing in Nederland. Zonder de allochtone bevolking zou het aandeel 65-plussers oplopen tot 27 procent op lange termijn. Voor de totale bevolking wordt een vergrijzingspercentage van 24 verwacht.

6. Ontwikkelingen in buitenlandse migratie

De toekomstige omvang van de eerste generatie allochtonen wordt hoofdzakelijk bepaald door toekomstige ontwikkelingen in de buitenlandse migratie. Elders in deze aflevering van *Bevolkingstrends* wordt in detail ingegaan op de veronderstellingen over de toekomstige emigratie (De Jong en Nicolaas, 2005). In de volgende aflevering wordt uitgebreid aandacht besteed aan de veronderstellingen over de immigratie.

Deze paragraaf geeft een beknopte toelichting op de uitkomsten. De veronderstellingen over immigratie zijn gebaseerd op een onderscheid naar migratiemotieven: arbeidsmigratie, asielmigratie en volgmigratie (gezinsvorming en gezinshereniging). De veronderstellingen over emigratie zijn gebaseerd op emigratiekansen, waarbij onderscheid wordt gemaakt naar verblijfsduur.

De laatste paar jaar is het aantal immigranten door een aantal oorzaken fors gedaald. Het aantal arbeidsmigranten is afgenomen door de ongunstige economische situatie. Ook het aantal asielzoekers daalde fors, onder meer door de invoering van de nieuwe Vreemdelingenwet en de aanscherping van het bestaande beleid. Door deze ontwikkeling nam het aantal immigranten af van 133 duizend in het recordjaar 2000 tot (naar schatting) 92 duizend in 2004. De daling van de immigratie heeft zich bij vrijwel alle groepen migranten voorgedaan. Het aantal niet-westerse immigran-

ten is de afgelopen vier jaar bijna gehalveerd, van 64 duizend in 2001 naar 33 duizend in 2004 (grafiek 7). Het aantal westerse immigranten, vooral arbeidsmigranten en gezinsmigranten, is eveneens gedaald, zij het minder fors. Het aantal in Nederland geboren immigranten, de reïmmigranten, is de laatste jaren in beperkte mate gedaald. Zowel voor deze groep als voor de westerse immigranten geldt dat 2004 een opleving laat zien ten opzichte van 2003.

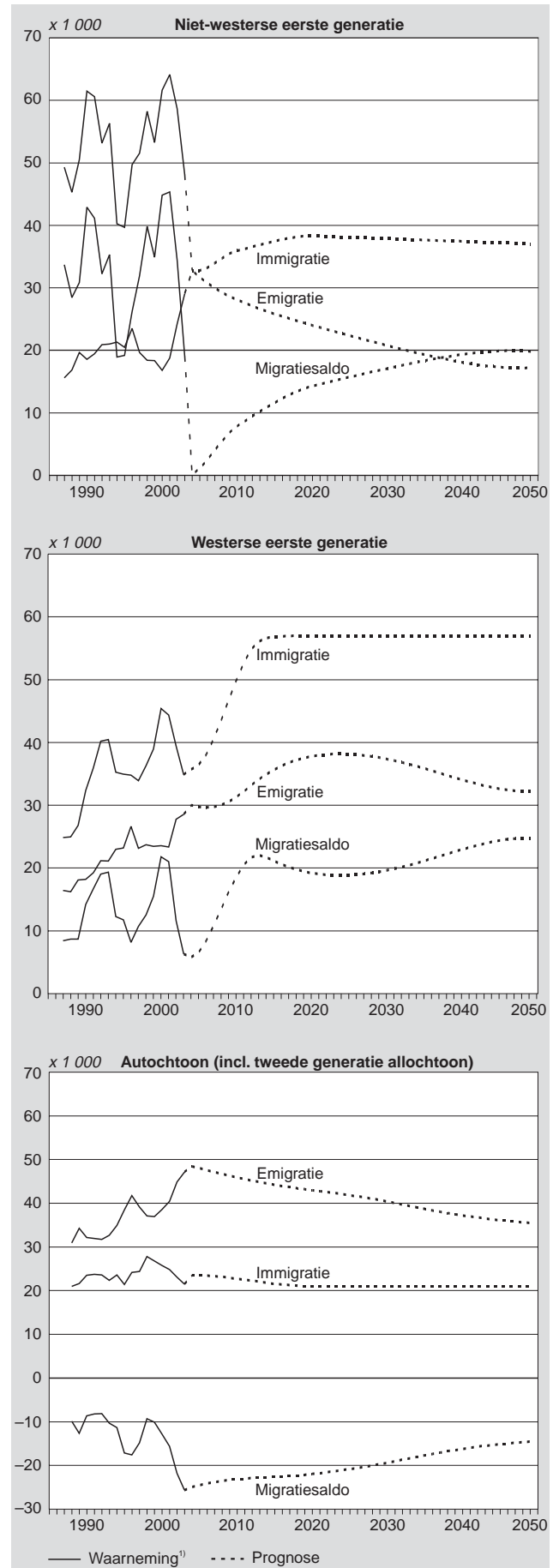
Tegenover een daling van de immigratie staat een stijging van de emigratie. Ook nu geldt dat deze ontwikkeling zich over de gehele linie heeft voorgedaan. Opvallend is de stijging van het aantal niet-westerse emigranten. In 2004 zijn de aantallen niet-westerse immigranten en emigranten nagenoeg gelijk. De niet-westerse bevolking in Nederland is dus niet gegroeid door migratie. Ook voor westerse migranten is het saldo van immigranten en emigranten fors gedaald.

Naar verwachting zal het lage migratiesaldo de komende jaren aanhouden. Het zal nog enkele jaren duren voordat de arbeidsmigratie weer zal oplopen. Voorts wordt niet verwacht dat het aantal asielzoekers weer zal oplopen naar het niveau van enkele jaren geleden. Op basis van veronderstellingen over onder meer asiel-, arbeids- en gezinsmigratie op zowel de korte als de lange termijn wordt verwacht dat het aantal niet-westerse immigranten uiteindelijk weer zal oplopen, tot 37 duizend. Hiervan komen er 3 duizend uit Turkije, 3 duizend uit Marokko, 3 duizend uit Suriname, 5 duizend van de Antillen en Aruba, 6 duizend uit Afrika, 13 duizend uit Azië en 4 duizend uit Latijns-Amerika. Het aantal westerse immigranten zal op de lange termijn oplopen tot 57 duizend. Hiervan komen er 35 duizend uit een van de huidige 24 EU-landen, 10 duizend uit de overige Europese landen, 2 duizend uit Indonesië en 10 duizend uit de overige landen (Noord-Amerika, Oceanië en Japan). Het aantal reïmmigranten zal 21 duizend bedragen. De niet-westerse emigratie zal de komende decennia dalen naar ongeveer 17 duizend op de lange termijn (grafiek 7). Het aantal westerse emigranten zal de eerste twee decennia eerst geleidelijk oplopen tot circa 38 duizend, om vervolgens af te nemen tot 32 duizend op de lange termijn. Deze daling op de lange termijn betreft vooral de afname van het aantal vertrekkende EU-burgers. Door de veroudering van de in Nederland woonachtige EU-bevolking zal het aantal emigranten afnemen.

7. Dalend kindertal

Een van de oorzaken van de snelle groei van de niet-westerse tweede generatie is de relatief hoge vruchtbaarheid van de eerste generatie. Voor de komende jaren wordt verwacht dat de meeste groepen niet-westers allochtone vrouwen gemiddeld meer kinderen zullen krijgen dan autochtone vrouwen. Van alle in Nederland wonende vrouwen wordt verwacht dat ze op termijn gemiddeld 1,75 kinderen per vrouw krijgen (De Jong, 2005b). Uitgangspunt van de veronderstellingen voor de verschillende allochtone groepen is convergentie van vruchtbaarheidsniveaus. Dit betekent echter niet dat voor alle allochtone groepen verwacht wordt dat ze op termijn precies hetzelfde aantal kinderen zullen krijgen. Sommige groepen zullen ook in de

7. Migratie naar herkomstsgroepering, 1987–2050

¹⁾Tot 1996 naar geboorteland.

toekomst meer kinderen krijgen dan gemiddeld, en andere groepen juist minder.

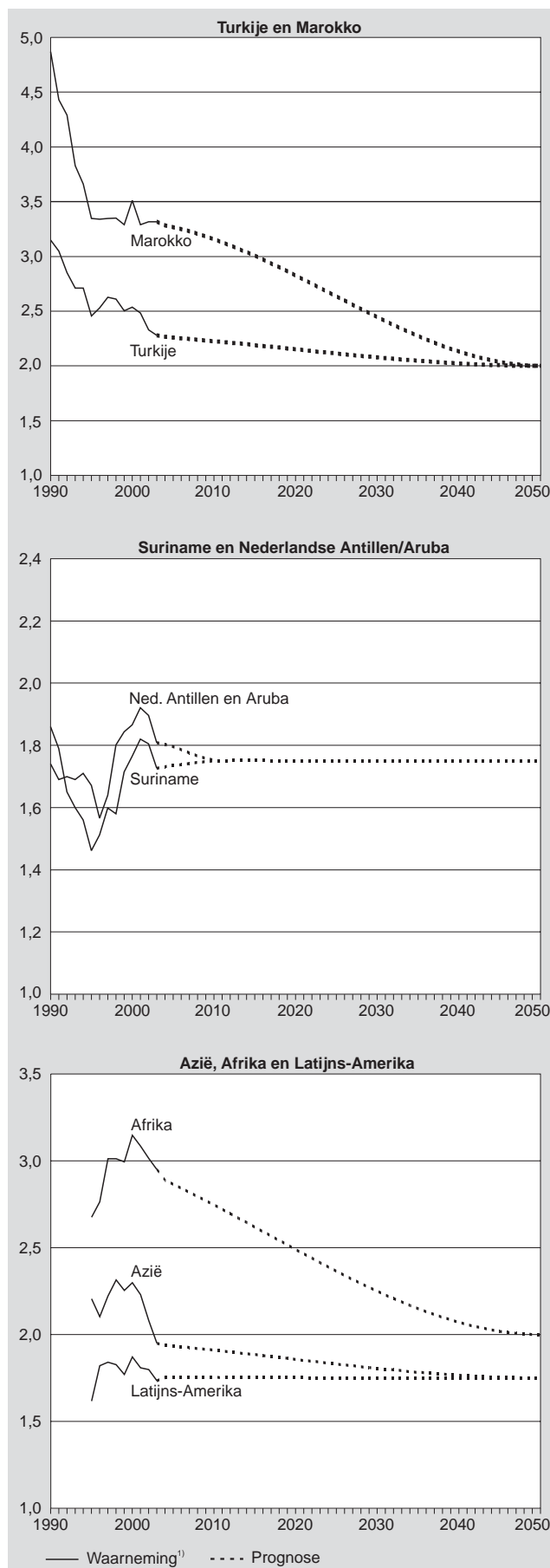
Turkije en Marokko

Het totaal vruchtbaarheidscijfer (TFR, een indicatie van het gemiddeld aantal kinderen dat vrouwen zullen krijgen) van Turkse en Marokkaanse vrouwen is in de eerste helft van de jaren negentig sterk gedaald. Voor Marokkaanse vrouwen is de TFR daarna weinig veranderd, terwijl bij Turkse vrouwen de laatste jaren sprake is geweest van een verdere daling. Eén van de mogelijke verklaringen dat de vruchtbaarheid van Turkse en vooral Marokkaanse vrouwen relatief hoog is, ligt in het feit dat veel jonge Turken en Marokkanen hun partner in het land van herkomst zoeken. Verwacht kan worden dat dit min of meer traditioneel ingestelde migranten zullen zijn, die relatief veel kinderen zullen krijgen. Verondersteld wordt dat op termijn het vruchtbaarheidsniveau zal dalen, mede doordat het opleidingsniveau en de arbeidsparticipatie van Turkse en Marokkaanse vrouwen zullen stijgen. De daling zal echter niet volledig doorzetten tot het Nederlandse niveau, omdat een belangrijk deel van de immigratie uit deze landen zal bestaan uit gezinsvormers. Zij zullen, onder meer vanwege een taalachterstand, waarschijnlijk met een achterstand beginnen in het onderwijs en op de arbeidsmarkt. Dit heeft een opwaarts effect op de vruchtbaarheid. Op de lange termijn wordt voor Turkse en Marokkaanse vrouwen een gemiddeld kindertal van twee verondersteld (grafiek 8). Dit aantal is gebaseerd op de veronderstelling dat jonge generaties vrouwen kleinere gezinnen zullen krijgen dan eerdere generaties (dus minder derde, vierde en volgende kinderen). Verwacht wordt dat 90 procent van de Turkse en Marokkaanse vrouwen ten minste één kind zal krijgen en dat 80 procent er twee of meer zal krijgen. Deze veronderstelling is gebaseerd op longitudinale analyses die laten zien dat kinderloosheid een nog onbekend verschijnsel is bij deze vrouwen, zelfs onder de allerjongste generaties (Alders en Jansen Heijtmajer, 2002). De aandelen voor drie of meer kinderen (20 procent) en voor vier of meer kinderen (iets minder dan 10 procent) zijn gelijk aan die van de totale bevolking.

Suriname, Nederlandse Antillen en Aruba

De vruchtbaarheid van Surinaamse vrouwen is de laatste jaren, na een sterke daling in de eerste helft van de jaren negentig, sterk toegenomen. Opgemerkt wordt dat ook de vruchtbaarheid van alle Nederlandse vrouwen sinds 1995 een sterke toename laat zien. De vruchtbaarheid van Antilliaanse en Arubaanse vrouwen is de afgelopen jaren eveneens sterk toegenomen. Deze toename is in belangrijke mate toe te schrijven aan de stijging van de vruchtbaarheid op jonge leeftijd. Na 2001 is het vruchtbaarheidsniveau van beide groepen vrouwen weer gedaald, tot slechts iets boven dat van autochtone vrouwen. Verwacht wordt dat de vruchtbaarheid van Surinaamse en Antilliaanse/Arubaanse vrouwen op het niveau van de totale bevolking zal blijven (grafiek 8). Een van de argumenten hiervoor is dat deze vrouwen het in het onderwijs en op de arbeidsmarkt beter doen dan Turkse en Marokkaanse vrouwen. Bovendien gaan ze vaker gemengde relaties aan, waardoor ze sneller

8. Totaal vruchtbaarheidscijfer (TFR) van eerste generatie niet-westerse vrouwen

¹⁾ Cijfers voor 1995: naar geboorteland.

zullen integreren. Longitudinale analyses laten zien dat Surinaamse vrouwen het krijgen van kinderen steeds verder uitstellen en dat ze ook steeds vaker kinderloos blijven. Antilliaanse vrouwen laten weliswaar geen uitstel zien, maar lijken wat betreft het krijgen van kinderen sterk op in Nederland geboren vrouwen.

Afrika, Azië en Latijns-Amerika

De TFR van Afrikaanse vrouwen (exclusief Marokkaanse vrouwen) is de laatste jaren gedaald tot minder dan drie kinderen per vrouw. Voor de toekomst wordt een vergelijkbare ontwikkeling verwacht als voor Marokkaanse vrouwen, ofwel een geleidelijke verdere daling tot twee kinderen per vrouw (grafiek 8).

Het kindertal van Aziatische vrouwen is de laatste jaren eveneens gedaald. Verwacht wordt dat het kindertal verder zal dalen tot het Nederlandse niveau. Reden hiervoor is dat de migratie uit Azië in toenemende mate zal bestaan uit arbeidsmigranten, met bijbehorende lage vruchtbaarheidscijfers. In de vorige prognose werd nog uitgegaan van een uiteindelijk kindertal van twee. Belangrijkste reden voor deze bijstelling is dat in de vorige prognose een groter aandeel asielmigranten uit Azië werd verondersteld.

Het kindertal van Latijns-Amerikaanse vrouwen is de laatste jaren vergelijkbaar met dat van Nederlandse vrouwen. Verondersteld wordt dat dit zo zal blijven. De belangrijkste reden hiervoor is dat een groot aantal van deze vrouwen gehuwd zal zijn met een Nederlandse man, waardoor ze relatief snel zullen integreren.

Indonesië, EU, overig Europa en overig niet-Europa

Mede door de kleine groepsomvang fluctueert de TFR van Indonesische vrouwen sterk. Wel liggen de schommelingen rond het niveau van dat van alle vrouwen in Nederland. Verwacht wordt dat dit ook in de toekomst het geval zal zijn.

Vrouwen uit Europa en de overige westerse niet-Europese landen krijgen gemiddeld weinig kinderen, zelfs minder dan in Nederland geboren vrouwen. Dit komt doordat veel van deze vrouwen (en hun eventuele partners) vaak slechts tijdelijk in Nederland verblijven en met het krijgen van kinderen wachten tot ze weer zijn teruggekeerd in hun land van herkomst. Onder de veronderstelling dat dit ook in de toekomst het geval zal zijn, wordt een constant gemiddeld kindertal van 1,4 kinderen per vrouw verondersteld.

Leeftijdsspecifieke vruchtbaarheid

Voor het voorspellen van de tweede generatie allochtonen is niet alleen het gemiddeld aantal kinderen dat de eerste generatie vrouwen krijgt van belang, maar ook de leeftijd waarop ze kinderen krijgen.

Eén van de redenen om voor de toekomst een daling van de vruchtbaarheid op jonge leeftijd te veronderstellen, is de verwachting dat de onderwijsparticipatie van vooral niet-westers allochtone meisjes zal toenemen. Dit laatste gaat in het algemeen gepaard met uitstel van gezinsvorming. Verder zal ook een stijging van de arbeidsparticipatie leiden tot uitstel. Daarnaast zijn de leeftijdsgrenzen voor gezinsvormende migratie recentelijk omhoog bijgesteld. Dit

kan inhouden dat op latere leeftijd zal worden gehuwd en er ook op latere leeftijd kinderen komen.

Verondersteld wordt dat het leeftijdsspecifieke patroon van de vruchtbaarheid van de allochtone groepen zal tenderen naar het patroon van alle vrouwen in Nederland. Voor vrouwen uit Suriname, de Antillen en Aruba, Azië, Latijns-Amerika en alle westerse landen is volledige convergentie van het gemiddeld aantal kinderen verondersteld. In 2050 zal in deze groepen het leeftijds patroon identiek zijn aan dat van de totale bevolking. Voor de Turkse, Marokkaanse en Afrikaanse vrouwen wordt verondersteld dat ze weliswaar op steeds latere leeftijd kinderen zullen krijgen, maar dat ze ook in 2050 nog steeds op gemiddeld jongere leeftijd kinderen krijgen dan in Nederland geboren vrouwen.

Kinderen uit gemengde relaties

Naast de kinderen die uit een in het buitenland geboren moeder worden geboren, worden ook kinderen van een in Nederland geboren moeder en een buitenlandse vader tot de tweede generatie allochtonen gerekend. Hiervoor is het nodig een veronderstelling te maken over de verhouding tussen de omvang van deze twee groepen kinderen. Omdat de waarnemingen voor 2000 en 2001 geen aanleiding hebben gegeven voor een bijstelling van de veronderstellingen in de vorige allochtonenprognose, wordt voor de verantwoording van deze veronderstelling verwezen naar Alders en Schapendonk-Maas (2001).

8. Onzekerheid

De allochtonenprognose beschrijft, evenals de bevolkingsprognose, de meest waarschijnlijk geachte toekomstige ontwikkeling. Vanzelfsprekend kent deze ontwikkeling enige onzekerheid. In de prognose wordt expliciet rekening gehouden met de mate van onzekerheid van de prognose. Door veronderstellingen te maken over de mate van onzekerheid van de toekomstige geboorte, sterfte en migratie, kan door middel van simulaties worden berekend wat de onzekerheid is van de omvang en samenstelling van de toekomstige bevolking. De mate van onzekerheid wordt weergegeven door prognose-intervallen.

De meest waarschijnlijke ontwikkeling is dat het aantal niet-westerse allochtonen in 2010 1,83 miljoen bedraagt. Het 67%-prognose-interval loopt van 1,76 tot 1,90 miljoen. Dit betekent dat wordt verondersteld dat de kans twee derde is dat het werkelijke aantal niet-westerse allochtonen in 2010 tussen de 1,76 en 1,90 miljoen ligt. Het 95%-prognose-interval is vanzelfsprekend breder. In 2010 loopt dit interval van 1,72 tot 2,02 miljoen. Hoe verder in de toekomst, hoe onzekerder de ontwikkelingen worden. Zo loopt het 67%-prognose-interval van het aantal niet-westerse allochtonen in 2050 van 2,00 tot 3,52 miljoen. Het meest plausibel geachte aantal niet-westerse allochtonen in dat jaar is volgens de prognose 2,80 miljoen. Het prognose-interval laat zien dat het zeer waarschijnlijk is dat het toekomstige aantal allochtonen hoger zal zijn dan momenteel het geval is.

Literatuur

Alders, M. en H. Schapendonk-Maas, 2001, Allochtonenprognose 2000–2050: veronderstellingen over het toekomstige kindertal van allochtone vrouwen. *Maandstatistiek van de Bevolking* 49(1), blz. 23–30. CBS, Voorburg/Heerlen.

Alders, M., 2003, Allochtonenprognose 2002–2050: bijna twee miljoen niet-westerse allochtonen in 2010. *Bevolkingstrends* 51(1), blz. 34–41. CBS, Voorburg/Heerlen.

Alders, M. en W. Jansen Heijtmajer, 2002, Turkse en Marokkaanse gezinnen steeds kleiner. *Maandstatistiek van de Bevolking* 50(11), blz. 4–7. CBS, Voorburg/Heerlen.

Jong, A. de, 2005a, Bevolkingsprognose 2004–2050: maximaal 17 miljoen inwoners. *Bevolkingstrends* 53(1), blz. 12–18. CBS, Voorburg/Heerlen.

Jong, A. de, 2005b, Bevolkingsprognose 2004–2050: veronderstellingen. *Bevolkingstrends* 53(1), blz. 19–23. CBS, Voorburg/Heerlen.

Jong, A. de, en H. Nicolaas, 2005, Prognose van emigratie op basis van een retourmigratiemodel. *Bevolkingstrends* 53(1), blz. 24–31. CBS, Voorburg/Heerlen.

Tabel
Allochtonenprognose; allochtonen naar herkomstgroepering, 1 januari

	2005	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
<i>x 1 000</i>										
<i>Eerste generatie</i>										
Niet-westers										
Afrika ¹⁾	125	108	101	98	99	103	109	117	125	133
Azië ²⁾	219	229	244	262	282	303	323	343	363	381
Latijns-Amerika ³⁾	43	49	54	60	65	71	77	83	88	93
Marokko	167	171	175	179	181	183	183	183	180	175
Nederlandse Antillen + Aruba	81	78	81	85	90	95	101	108	114	120
Suriname	188	186	186	187	187	185	181	175	167	158
Turkije	195	200	206	212	217	220	221	218	213	205
Totaal	1 018	1 021	1 047	1 084	1 123	1 160	1 195	1 226	1 250	1 266
Westers										
EU-Landen	304	326	377	427	478	534	598	669	746	824
Overig Europa	110	119	133	147	159	168	176	181	185	187
Indonesië ⁴⁾	131	118	106	97	87	78	70	62	57	54
Overig buiten Europa ⁵⁾	37	44	62	76	81	82	78	74	70	66
Totaal	582	606	678	746	805	862	922	987	1 058	1 132
<i>Tweede generatie</i>										
Niet-westers										
Afrika ¹⁾	69	84	95	104	111	118	125	134	145	155
Azië ²⁾	84	111	140	168	195	223	250	279	309	339
Latijns-Amerika ³⁾	25	33	41	49	58	67	77	87	97	108
Marokko	147	181	208	228	242	253	263	271	278	284
Nederlandse Antillen + Aruba	48	55	61	68	76	85	95	106	117	129
Suriname	141	156	167	175	182	189	195	201	206	209
Turkije	163	189	210	228	244	259	274	288	300	309
Totaal	677	809	922	1 020	1 109	1 194	1 279	1 366	1 451	1 534
Westers										
EU-Landen	518	522	527	535	546	561	584	616	659	710
Overig Europa	25	38	50	63	75	87	99	110	122	134
Indonesië ⁴⁾	265	263	260	257	252	245	234	218	198	175
Overig buiten Europa ⁵⁾	32	35	39	44	51	57	63	68	72	76
Totaal	841	857	876	899	924	950	979	1 013	1 051	1 094
<i>Eerste en tweede generatie</i>										
Niet-westers										
Afrika ¹⁾	194	192	196	202	210	221	235	251	270	289
Azië ²⁾	302	341	383	430	478	525	573	623	672	720
Latijns-Amerika ³⁾	68	82	95	109	123	138	154	169	185	201
Marokko	314	352	383	406	423	436	446	454	458	460
Nederlandse Antillen + Aruba	130	132	142	154	167	181	197	214	231	249
Suriname	328	342	353	362	369	374	376	376	373	368
Turkije	358	389	416	440	461	479	495	506	513	514
Totaal	1 696	1 831	1 969	2 103	2 232	2 354	2 475	2 592	2 702	2 800
Westers										
EU-Landen	822	847	904	961	1 023	1 095	1 182	1 286	1 405	1 534
Overig Europa	135	157	183	209	233	255	275	292	307	321
Indonesië ⁴⁾	395	380	367	354	339	323	304	280	255	229
Overig buiten Europa ⁵⁾	69	79	101	120	132	139	141	142	142	142
Totaal	1 422	1 463	1 554	1 644	1 729	1 812	1 901	2 000	2 109	2 226
Autochtonen	13 177	13 169	13 117	13 052	12 974	12 855	12 674	12 429	12 149	11 880
Totale bevolking	16 295	16 462	16 640	16 800	16 934	17 022	17 050	17 020	16 960	16 906
<i>in % van de totale bevolking</i>										
Niet-westerse allochtonen	10,4	11,1	11,8	12,5	13,2	13,8	14,5	15,2	15,9	16,6
Westerse allochtonen	8,7	8,9	9,3	9,8	10,2	10,6	11,1	11,7	12,4	13,2
Autochtonen	80,9	80,0	78,8	77,7	76,6	75,5	74,3	73,0	71,6	70,3
Totale bevolking	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

¹⁾ Excl. Marokko.

²⁾ Excl. Japan, Indonesië en voormalig Nederlands-Indië.

³⁾ Excl. Suriname, Nederlandse Antillen + Aruba.

⁴⁾ Incl. voormalig Nederlands-Indië.

⁵⁾ Noord-Amerika, Oceanië en Japan.